

N:o 117.

Ank. till Riksd. kansli den 30 april 1906, kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af kungsladugården Åskloster n:o 1 i Hallands län.

(I. A.)

I en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 124) af den 30 sistlidne mars har Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att medgifva,

dels att sju med innehafvarna tillhöriga åbyggnader försedda lägenheter, benämnda Svartkärr, Brotorp n:o 1, Brotorp n:o 2, Brotorp n:o 3, Nyebro n:o 1, Nyebro n:o 2 och Skoltomten, äfvensom ett till tomtindelning föreslaget område om 3 hektar 35,50 ar måtte från kungsladugården 4 mantal Åskloster n:o 1 i Ås socken och Viske härad af Hallands län afsöndras och försäljas på följande sätt och villkor:

lägenheterna Svartkärr, Brotorp n:o 1, Brotorp n:o 2, Brotorp n:o 3, Nyebro n:o 1 och Nyebro n:o 2 med de ägoområden, som vid en år 1894 hållen arrendeuppskattning å egendomen för dem föreslagits, till vederbörande innehafvare med tillträdesrätt den 14 mars 1907 och mot i statsrådsprotokollet angifna köpeskillingar att betalas, af innehafvaren af lägenheten Nyebro n:o 2 vid tillträdet och af öfriga lägenhetsinnehafvare under loppet af tio år med en tiondedel årligen, samt i öfrigt på de i 6:te momentet af kungl. skrifvelsen till domänstyrelsen den 25 september 1896 angående bestämmelser att tjäna till efterrättelse i fråga om lägen-

heters upplåtande från kronans jordbruksdomäner stadgade villkor, samt, hvad angår lägenheterna Nyebro n:o 1 och Nyebro n:o 2, utan rätt för köparna till vatten eller fiske i Viskaån;

lägenheten Skoltomten till Ås församling mot en köpeskillning af 100 kronor och ägofiguren n:o 11 å en af förste landtmätaren C. O. Fröman år 1905 upprättad karta öfver förenämnda, till tomtindelning föreslagna område till Åsklosters andelsmejeriförening mot en köpeskillning af 484 kronor, båda områdena med tillträdesrätt den 14 mars 1907 och med skyldighet för köparna att erlægga köpeskillningarna kontant vid tillträdet samt med den rätt för köparen af tomten n:o 11 till begagnande af de till öppen plats och vägar afsedda områden, hvarom nedan vidare förmäles; samt

de å förste landtmätaren Frömans karta med n:ris 1—10 och 12—22 betecknade tomter i enlighet med föreskrifterna i 8:de och följande momenten af kungl. skrifvelsen den 25 september 1896 samt med samtliga köparna af tomterna n:ris 1—22 förbehållen rätt till användande af de till öppen plats och vägar afsedda ägofigurerna n:ris 23—26 å berörda karta;

dels ock att de medel, som genom ifrågavarande försäljningar inflöte, måtte på samma sätt som köpeskillningarna för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark.

Departementschefen har i detta ärende till ofvanberörda statsrådsprotokoll anfört följande:

»Uti underdånig skrifvelse den 16 nästlidna februari har domänstyrelsen underställt Kungl. Maj:ts pröfning frågan om försäljning af vissa delar af kungsladugården 4 mantal Åskloster n:o 1 i Ås socken och Viske härad af Hallands län, hvilken egendom är utarrenderad till den 14 mars 1907 mot ett årligt arrende af 4,000 kronor; och har styrelsen därvid öfverlämnat samtliga till ärendet hörande handlingar, hvaribland dels instrument öfver en under år 1904 hållen uppskattning för förnyad utarrendering af egendomen från den 14 mars 1907, dels ock ett år 1905 uppgjort förslag till tomtindelning vid Åsklosters järnvägsstation af mark, tillhörande ifrågavarande egendom, äfvensom två kartor med tillhörande beskrifningar, af hvilka kartor den ena upprättats år 1904 af kommissionslandtmätaren L. H. B. Danielson öfver alla ägora till egendomen och den andra uppgjorts år 1905 af förste landtmätaren C. O. Fröman öfver den föreslagna tomtindelningen vid nämnda järnvägsstation.

Af berörda instrument öfver arrendeuppskattningen inhämtas, bland annat:

att egendomen vore belägen invid Åsklosters järnvägsstation å västkustbanan, hvarjämte till densamma hörde den omkring tio kilometer från fastlandet i Kattegat belägna ön Herten med fyra därintill befintliga mindre holmar;

att egendomen innehölle en sammanlagd areal af 340 hektar 4,8 ar;

att ön Herten med tillhörande holmar enligt uppskattningsmännens åsikt borde bibehållas till egendomen; samt

att å egendomen funnes åtskilliga dels af kronan bebyggda torp, dels ock med enskilda tillhöriga åbyggnader försedda lägenheter, af hvilka senare uppskattningsmännen ansett nedannämnda sju lägenheter böra med för dem här upptagna ägoområden till innehafvarna försäljas mot de lägenheterna åsatta saluvärden, nämligen:

Lägenhetsinnehafvares namn	Lägenhetens namn	Ägofigur å kartan	Areal			Saluvärde
			har	ar	kvadr.-meter	Kronor
J. Aug. Johansson	Svartkärr.....	838--851	2	39	30	1,050
Carl Persson	Brotorp n:o 1	852—889	3	47	20	1,900
Sven Severinsson	Brotorp n:o 2	890—920	3	66	—	1,500
Karl Fredrik Johansson....	Brotorp n:o 3	921—956	2	75	80	1,300
Änkan Anna Wallén.....	Nyebro n:o 1	86—88, 980, af 981, af 982, 983	—	55	30	830
Ingenjören A. Willander....	Nyebro n:o 2	984, 985	—	21	50	330
Ås församling.....	Skoltomten	1032	—	19	10	100
Summa			13	24	20	7,010

Sedan Kungl. Maj:ts befallningshafvande låtit meddela en hvar af innehafvarna utaf förenämnda sju lägenheter sådant föreläggande, som omförmäles i 6:te momentet af nådiga skrifvelsen till domänstyrelsen den 25 september 1896 angående bestämmelser att tjäna till efterrättelse i fråga om lägenhetens upplåtande från kronans jordbruksdomäner, hafva innehafvarna af lägenheterna Nyebro n:o 1, Nyebro n:o 2 och Skoltomten inom föreskrifven tid inkommit med skriftliga förklaranden, att de önskade inköpa de af dem innehafda lägenheter för ofvannämnda pris och med en hvar lägenhet här ofvan tilldeladt ägoområde samt, beträffande innehafvaren af lägenheten Nyebro n:o 1, med förbehåll om rätt att inbetala köpeskillingen under loppet af tio år med en tionde-

del årligen, af hvilka förklaranden de af innehafvarna utaf lägenheterna Nyebro n:o 1 och Nyebro n:o 2 afgifna varit åtföljda af behöriga borgensförbindelser. Öfriga fyra lägenhetsinnehafvare hafva däremot uti en till Kungl. Maj:ts befallningshafvande ingifven skrift förklarat sig anse de af uppskattningsmännen lägenheterna åsatta saluvärden allt för höga, hvadan de icke önskade för dessa värden inköpa samma lägenheter.

Sedermera hafva emellertid sistbemälda fyra lägenhetsinnehafvare uti en till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet inkommen skrift, med återkallande af sin förut afgifna förklaring, anhållit, att lägenheterna måtte till dem afyttras för nämnda saluvärden och i öfrigt på de i Kungl. Maj:ts befallningshafvandes ofvannämnda föreläggande angifna villkor, med rätt för lägenhetsinnehafvare att erlægga köpeskillingen under loppet af tio år med en tiondedel årligen, vid hvilken skrift fogats särskilda borgensförbindelser för köpeskillingarnas behöriga erläggande; och har Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som tillstyrkt, att lägenheterna Nyebro n:o 1, Nyebro n:o 2 och Skoltomten måtte till innehafvarna enligt gjorda anbud försäljas, i anledning af de utaf innehafvarna af lägenheterna Svartkärr, Brotorp n:o 1, Brotorp n:o 2 och Brotorp n:o 3 nu afgifna köpeanbud, anført att, därest afseende å dessa anbud eljest ansåges böra fästas, Kungl. Maj:ts befallningshafvande för sin del icke hade något att erinra emot, att samma anbud antoges.

Med anledning af särskilda genom Kungl. Maj:ts befallningshafvande till domänstyrelsen insända skrivelser, däruti dels stationsmästaren vid Åsklosters station A. Flundberg gjort framställning i syfte att möjlighet måtte beredas enskilde att vid stationen inköpa byggnadsplatser, dels Åsklosters andelsmejeriförening anhållit att få inköpa ett af föreningen med domänstyrelsens tillstånd redan disponerad område invid stationen, dels ock ingenjören Willander hemställt att i stället för lägenheten Nyebro n:o 2 få inköpa ön Herten, har på domänstyrelsens föranstaltande uppgjorts ofvan omförmälda förslag till tomtindelning vid nämnda järnvägsstation af mark, tillhörande förevarande egendom, äfvensom förberörda karta öfver tomtindelningen, hvarjämte uppskattningsmännen upprättat värderingsinstrument öfver tomterna samt afgifvit särskildt yttrande i denna del af ärendet.

Af dessa handlingar inhämtas, bland annat:

att, enligt uppskattningsmännens åsikt beträffande tomtindelningen vid Åsklosters järnvägsstation, afsöndring från egendomen af mark utöfver de med n:ris 174 och 374 å kommissionslandtmätaren Danielsons karta betecknade ägofigurer äfvensom den å samma karta jämväl utmärkta vägen till hafsstranden öfver ägofigurerne n:ris 429, 430, 431, 478, 480, 481 och 482 icke för närvarande vore af behovet påkallad;

att det till tomtindelning sålunda föreslagna området, enligt förenämnda karta öfver tomtindelningen med beskrifning, i dess helhet innehölle en areal af 3 hektar 35,50 ar, däraf ägofigurerna n:ris 1—22 å samma karta, skulle utgöra 22 stycken tomter med en sammanlagd areal af 2 hektar 66,70 ar, ägofiguren n:o 23 med en areal af 10 ar öppen plats samt ägofigurerna n:ris 24—26 med en areal af tillhoppa 58,80 ar vägar inom tomtområdena samt väg till hafsstranden för tomternas innehafvare;

att ofvannämnda 22 till afsöndring föreslagna byggnadstomter med här nedan upptagna ägoområden åsatts följande saluvärden:

Ägofigurens n:o å 1904 års karta öfver egen- domen	Nummer å 1905 års tomtkarta	A r e a l			S a l u v ä r d e	
		hektar	ar	kvadrat- meter	Kronor	öre
374	1	—	10	20	204	—
”	2	—	11	—	220	—
”	3	—	11	—	220	—
”	4	—	11	—	220	—
”	5	—	11	—	220	—
”	6	—	11	—	220	—
”	7	—	9	40	188	—
”	8	—	10	—	200	—
”	9	—	10	—	200	—
”	10	—	10	—	200	—
”	11	—	24	20	484	—
”	12	—	12	—	300	—
174	13	—	17	90	447	50
”	14	—	9	90	198	—
”	15	—	11	—	220	—
”	16	—	12	—	240	—
”	17	—	12	—	240	—
”	18	—	12	—	240	—
”	19	—	12	—	240	—
”	20	—	12	—	240	—
”	21	—	12	—	240	—
”	22	—	15	10	320	—
	Summa	2	66	70	5,501	50

att uppskattningsmännen hemställt, att de till öppen plats och vägar afsedda tomterna n:ris 23—26 måtte få af de blifvande tomt-innehafvarna för gemensamt behof användas utan särskild ersättning;

att uppskattningsmännen ansett ingenjören Willanders ansökning att få inköpa ön Herten icke böra bifallas;

att Åsklosters andelsmejeriförening enligt uppskattningsmännens förslag borde medgifvas rätt att till förenämnda pris inköpa den del utaf det af mejeriföreningen redan disponerade området, som utgjordes af det här ofvan med n:o 11 betecknade tomtområdet om 24,20 ar; samt

att uppskattningsmännen förklarar sig sakna anledning att till styckning eller afsöndring föreslå andra egendomen tillhörande områden än här förut omförmälda lägenheter och tomtområden.

Efter af domänstyrelsen erhållen anmodan att yttra sig, huruvida vid försäljning af lägenheterna Nyebro n:o 1 och Nyebro n:o 2 särskildt förbehåll med afseende å det i Viskaån inom Ås socken belägna, för statsverkets räkning på sex års tid från den 14 mars 1905 utarrenderade kronolaxfisket Åsbro n:o 1 borde göras, har fiskeriinspektören i afgifvet utlåtande anfört, att laxfiskets innehafvare borde förbehållas rätt, bland annat, att för sig och sitt arbetsfolk äfvensom för forsling af fångst, fiskredskap och för fiskets underhåll och skötsel behöfliga materialier utan ersättning begagna väg öfver kungsladugårdens och den till försäljning afsedda, härför lämpligaste lägenhetens mark. Domänintendenten har i häröfver infordradt yttrande af skäl hufvudsakligen, att något egentligt fiske sedan flera år tillbaka icke af laxfiskets innehafvare nyttjats i den del af ån, som angränsade ifrågavarande lägenheter, funnit dylikt förbehåll icke vid försäljning af lägenheterna vara af behofvet påkalladt, men däremot framhållit lämpligheten däraf att, för undvikande af missförstånd och framtida tvistigheter, i blifvande försäljningsaftal rörande lägenheterna bestämmelse meddelades därom, att nyttjanderätt till invid liggande fiskvatten i Viskaån icke inginge i köpet.

Slutligen hafva i en med skrifvelse från Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet till styrelsen insänd ansökning åtta torpare under kungsladugården anhållit om tillstånd att förvärfva äganderätt till de torp, de för närvarande innehade och brukade. I häröfver afgifvet yttrande har domänintendenten i länet, med förmälan, att uppskattningsmännen vid arrendeuppskattningen föreslagit, att dagsverkskyldigheten för egendomens torpare måtte nedsättas med nära 33 procent, framhållit svårigheten af att utan bibehållande af nämnda dags-

verksskyldighet anskaffa för egendomens skötsel erforderliga arbetskrafter; och hafva med hänsyn härtill såväl domänintendenten som Kungl. Maj:ts befallningshafvande ansett nu ifrågavarande ansökning böra lämnas utan afseende.»

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling detta ärende blifvit remitteradt, har icke haft något att emot framställningen erinra, hvadan utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 30 april 1906.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.
